

ויקרא פרק טז

- (כט) והיתה לכם לחקת עולם בחדש השביעי בעשור לחדש תענו את נפשתיכם וכל מלאכה לא תעשו האזרח והגר הגר בתוכם:
- (ל) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני יקוק תטהרו:
- (לא) שבת שבתון היא לכם ועניתם את נפשתיכם חקת עולם:
- (לב) וכפר הכהן אשר ימשח אתו ואשר ימלא את ידו לכהן תחת אביו ולבש את בגדי הבד בגדי הקדש:
- (לג) וכפר את מקדש הקדש ואת אהל מועד ואת המזבח וכפר ועל הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר:
- (לד) והיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה ויעש כאשר צוה יקוק את משה: פ

ויקרא פרק כג

- (כו) וידבר יקוק אל משה לאמר:
- (כז) אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפרים הוא מקרא קדש יהיה לכם ועניתם את נפשתיכם והקרבתם אשה ליקוק:
- (כח) וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה כי יום כפרים הוא לכפר עליכם לפני יקוק אלהיכם:
- (כט) כי כל הנפש אשר לא תענה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה:
- (ל) וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה בעצם היום הזה והאבדתי את הנפש ההוא מקרב עמה:
- (לא) כל מלאכה לא תעשו חקת עולם לדורתיכם בכל משבתיכם:
- (לב) שבת שבתון היא לכם ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחדש בערב מערב עד ערב תשבתו שבתכם: פ

במדבר פרק כט

- (ז) ובעשור לחדש השביעי הזה מקרא קדש יהיה לכם ועניתם את נפשתיכם כל מלאכה לא תעשו:
- (ח) והקרבתם עלה ליקוק ריח ניחוח פר בן בקר אחד איל אחד כבשים בני שנה שבעה תמימים יהיו לכם:
- (ט) ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים לפר שני עשרנים לאיל האחד:
- (י) עשרון עשרון לכבש האחד לשבעת הכבשים:
- (יא) שעיר עזים אחד חטאת מלבד חטאת הכפרים ועלת התמיד ומנחתה ונסכיהם: פ

תלמוד בבלי מסכת יומא דף עג עמוד ב

משנה. יום הכפורים אסור באכילה, ובשתיה, וברחיצה, ובסיכה, ובנעילת הסנדל, ובתשמיש המטה והמלך והכלה ירחצו את פניהם, והחיה תנעול את הסנדל, דברי רבי אליעזר, וחכמים אוסרין. האוכל ככותבת הגסה, כמוה וכגרעינתה, והשותה מלא לוגמיו - חייב. כל האוכלים מצטרפין לככותבת, וכל המשקין מצטרפין למלא לוגמיו. האוכל ושותה אין מצטרפין.

תלמוד בבלי מסכת יומא דף עד עמוד א

וכל היכא דתני ענוש כרת לא תני אסור? והתניא: אף על פי שאמרו אסור בכולן, לא אמרו ענוש כרת אלא על האוכל ושותה ועושה מלאכה בלבד! - הכי קאמר: כשאמרו אסור לא אמרו אלא בכחצי שיעור, אבל כשיעור - ענוש כרת, ואף על פי שענוש כרת - אין ענוש כרת אלא אוכל ושותה ועושה מלאכה בלבד. ואי בעית אימא כי קתני אסור - אשאר. דתנו רבא ורב יוסף בשאר סיפרי דבי רב: מניין ליום הכפורים שאסור ברחיצה בסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה - תלמוד לומר +ויקרא טז+ שבתון - שבות.

תלמוד בבלי מסכת יומא דף עו עמוד א

אסור באכילה. הני חמשה ענויין כנגד מי? אמר רב חסדא: כנגד חמשה ענויין שבתורה +במדבר כט+ ובעשור +ויקרא כג+ ואך בעשור +ויקרא כג+ שבת שבתון +ויקרא טז+ ושבת שבתון +ויקרא טז+ והיתה לכם. הני חמשה הוו? ואנן שיתא תנן! שתיה בכלל אכילה היא.

רש"י מסכת יומא דף עד עמוד א

שבתון - וגבי עינוי כתיב, וכי היכי דשבתון האמור בשבת אסמכו ביה רבנן שאר מלאכות שלא היו במשכן ואינה מלאכה גמורה האי נמי שבתון דגבי עינוי דכתיב שבתון הוא לכם ועניתם להוסיף על עינוי אכילה ושתיה קאתי.

תוספות מסכת יומא דף עז עמוד א

דתנן מניין לסיכה שהיא כשתייה דכתיב ותבא כמים בקרבו וגו' - בפרק אמר ר' עקיבא בשבת (דף פו.) קאמר עלה אף על פי שאין ראה לדבר זכר לדבר ותבא כמים בקרבו ותימה דפרק בנות כותים (נדה דף לב.) ושם) מייתי ברייתא דתניא ולא יחללו את קדשי בני ישראל לרבות את הסך כשותה ואי בעית אימא מהכא ותבא כמים בקרבו וגו' והשתא קשה דמעיקרא מייתי ראה מדאורייתא והדר מייתי ראה מדברי קבלה שאינו אלא זכר לדבר וי"ל דה"ק אפי' לא היה לנו פסוק לאסור סיכה דאורייתא הוה לן למיסרי' מדרבנן מקרא דותבא אי נמי קרא דולא יחללו נמי אסמכתא בעלמא דעיקרו לאו להאי דרשא אתא אלא לכדדרשינן בפרק קמא דזבחים (דף ג:) קדשים מחללין קדשים ואין חולין מחללין קדשים ובס"פ אלו הן הנשרפין (סנהדרין דף פג.) ילפינן מיני' אוכל טבל דבמיתה ופר"ת דכל עינויים דיוה"כ ליתנהו

אלא מדרבנן וקראי אסמכתא בעלמא לבר מאכילה ושתיה דהאמר לקמן ואם היה מלוכלך בטיט ובצואה רוחץ כדרכו ואינו חושש מי שיש לו חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש ובמסכת כריתות בפ"ק (דף ז.) אמרינן כהן שסך שמן של תרומה (למעים) בן בתו ישראל מתעגל בו ואינו חושש ואי הוה דאורייתא היה אסור בכל ענין אלא מדרבנן ומותר אדם לטווח בחלב דלא אשכחן דאתסר סיכה כשתיה אלא ביוה"כ ובתרומה ובאיסורי הנאה כי ההיא דפרק כל שעה (פסחים דף כה:): רבינא שייף לברתיה בגוהרקי דערלה וכו' עד אמר ליה שלא כדרך הנאתו קא עבידנא וחלב חי של שור הנסקל על גבי מכתו פטור הא מהותך אסור משום דאיסורי הנאה נינהו אבל חלב דהתירי הנאה מותר ובתרומה אסור משום דאיכא אסמכתא דולא יחללו וביוה"כ אסור משום תענוג אבל משום רפואה שרי או ידיו מלוכלכות כללא דמילתא היכא דאינו בשביל תענוג שרי.

תוספות ישנים מסכת יומא דף עג עמוד ב

יום הכפורים אסור באכילה ובשתיה וברחיצה ובסיכה כו'. לכאורה משמע שכל אלו העניינים חוץ מאכילה ושתיה מדרבנן מדליכא בהו כרת רק באכילה ושתיה כדאמרין בגמרא וגם מדרשין למלך וכלה לרחוץ ושיח חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש ולמי שידיו מלוכלכות בטיט ובצואה לרחוץ מיהו כל הני איכא לדחויי שאין כרת אלא באכילה ובשתיה שיש בו איבוד נשמה כדאמרין בגמרא אף על פי שכולן הן מן התורה וגם אין אסור מן התורה אלא רחיצת כל גופו וסיכת כל גופו והילכך מדרבנן לא גזור בהני והא דדרשי' להו בגמרא לכולהו משבתון שבות היא אסמכתא בעלמא אבל עיקריהו נפקי מדרשין לקמן הני ה' עניינים כנגד מי מיהו מדנקט האי לישנא דחמשה עיניין כנגד מי ולא נקט מהיכא נפקא או מנא לן משמע שאותן פסוקים אינן אלא אסמכתא בעלמא ותדע דמפיק (ה') עיניין מיניה ואכילה ושתיה ועל כרחין לאו מההוא קרא נפקא ועוד מדאמר הכא והחיה תנעול את הסנדל דברי ר' אליעזר וחכמים אוסרין על כורחין ליכא סכנה מדאסרין רבנן א"כ היכי שרי ר' אליעזר כיון שנעילת הסנדל אסור מה"ת ואין נ"ל דבהכי פליגי דרבנן אסרי נעילת הסנדל מה"ת ור' אליעזר שרי וגם אין נראה לומר דודאי נעילת מנעל אסור מה"ת אבל סנדל אינו אסור אלא מדרבנן ולהכי פליגי ביה בחיה ולהכי לא נקט מנעל אלא סנדל [ועוד] (דהא) דתניא לקמן בגמרא (דף עח ב) תינוקות מותרין בכולן חוץ ממנעל וסנדל ומסקינן דכל מידי דאית ביה ריבתא לתינוק לא גזרי רבנן משמע שאין כאן איסור אלא מדרבנן דאי מדאורייתא גבי תינוק לא החמירו הוה ליה למימר אלא מדרבנן היא וגבי תינוק לא שייך גזירה כן נ"ל לדקדק מכל אלו כדפי' דחמשה העיניין אינן אלא מדרבנן. אלא למאן דאמר מותר מן התורה מאי איכא למימר. דס"ד דאפילו מדרבנן מותר ואידי דנקט ר' יוחנן אסור מן התורה נקט ריש לקיש מותר מן התורה:

תוספות ישנים מסכת יומא דף עו עמוד א

הני חמשה עיניין כנגד מי כו'. לעיל במשנה פירש שהם מדרבנן וכן משמע נמי מדלעיל מסמך לכולהו אקרא דשבתון שבות והכא בעי כנגד מי משמע שאין להם עיקר מן התורה:

ספר הלכות גדולות סימן יג - הלכות יום הכיפורים

...מימר קאמרין דמיחייב איניש לענויי נפשיה בהני חמשה עיניין דאמרין אכילה ושתיה רחיצה וסיכה [עמוד קצ] נעילת הסנדל ותשמיש המטה, וכתוב (ויקרא כג, כט) כי כל הנפש אשר לא תעונה, כי מיחייב כרת אהני חמשה עיניין כולהו מיחייב, או אכילה ושתיה בלבד מיחייב, מי אמרינן לא תעונה סתמא כתיב והני חמש מיילי אשכחן דאיקרו עיניין והילכך אכולהו מיחייב, או דילמא כיון דכתיב (שם טז, כט) תענו את נפשותיכם כל מלאכה לא תעשה וכתוב (שם כג, ל) והאבדתי את הנפש ההיא מקרב עמה, אעיניו דאית ביה איבוד נפש הוא דמיחייב כרת, ומאי ניהו, אכילה ושתיה, דאי לא אכיל ושתיה מיית, אבל הנך כי לא עביד להו ליכא איבוד נפש אימא לא מיחייב, מאי, ת"ש דתנו רבנן (יומא עד א) אעפ"י שאסור בכולן, לא אמרו אלא בכחצי שיעור, אבל כשיעור ענוש כרת, ואין ענוש כרת אלא האוכל והשותה והעושה מלאכה בלבד, מלאכה דכתיב בה כרת בפני עצמה, אוכל ושותה דכתיב בה כרת בעיניו דכתיב והאבדתי אלמא אעיניו דאית ביה איבוד נפש הוא דמיחייב כרת, אהנך לא, וכן הלכה...

שאלות דרב אחאי פרשת וזאת הברכה שאילתא קסז

שאלתא דאזהרינהו קב"ה לישר' למיתב בתענית' בעשר' בתשרי ואפילו בשבת ואסור באכילה ובשתיה ובנעילת הסנדל וברחיצה ובסיכה ובתשמיש המטה מדאורייתא מנלן חמש עיניין כתיבי ועניתם תענו חד לאכילה ולשתיה ואחד לרחיצה ואחד לסיכה ואחד לנעילת הסנדל ואחד לתשמיש המטה...

ספר יראים סימן תכ [דפוס ישן - קיח] (וגם סימן נא [דפוס ישן - קיט])

עניי יום הכפורים. ויראת מאלהיך ותענה נפשך למצא כופר דכתיב בפ' אמור אל הכהנים בעשור לחדש הזה יום כפורים הוא ועניתם את נפשותיכם. ואלו דברים נקראים עניי חסרון אכילה ושתיה רחיצה וסיכה נעילת הסנדל ותשמיש המטה וכולהו מפרשי ביומא פרק אחרון [ע"ד ב'] אכילה נקראת עניי דכתיב ויעך וירעיבך ושתיה בכלל אכילה [שם ע"ו א'] חסרון רחיצה נקראת עניי דאמר רב נחמן בר יצחק [ע"ז א'] מים קרים על נפש עיפה ושמועה טובה מארץ מרחק ודלמא שתיה מי כתיב בנפש על נפש כתיב אלמא מחסרון רחיצה נקרא אדם עייף ודבר הנקרא עייפות מצינו שנקרא עניי דכתיב כשברח דוד ואביתר מפני אבשלום כי אמרו העם רעב ועיף וצמא במדבר וכל מה שנעשה שם נקרא עניי דכתיב על אותו מעשה כי נשאת ארון ה' וכי התענית בכל אשר התענה אבי ומזה למדנו דאפילו רחיצה צונן אסורה מדאורייתא דהכא כתיב מים קרים ודוקא רוב גופו ומתכוין ליהנות ברחיצה אסור מדאורייתא אבל מיעוט גופו אפילו מתכוין ליהנות אינו

אסור אלא מדרבנן דתנן המלך והכלה ירחצו פניהם [ע"ג ב'] ואי מדאורייתא אסורה לא שרינן ליה במלך וכלה ואם אינו מתכוין כגון הרוחץ בבקר ידיו משום רוח רעה או משום טינוף שרי לכתחילה כדתינא [ע"ז ב'] שומרי פירות והמקביל פני רבו או מי שגדול ממנו עוברים במים עד צוארם ואינן חוששין ומסקינן ובלבד שלא יוציא ידו מתחת חפת חלוקו ופסיק רישיה ולא ימות לא הוי שיש כמה בני אדם שאין נהנין מרחיצה כזו ותניא נמי הכי אם היו ידיו מלוכלכות בטיט ובצואה רוחץ כדרכו ואינו חושש אלמא אינו מתכוין להנאת רחיצה מותר. **תולדה לעינוי רחיצה. במיעוט גופו** **במתכוין להנות** כדתנן [ע"ג ב'] דלא שרי ליה אלא במלך וכלה ותניא [ע"ח א'] ר"י אומר אסור לישיב על גבי טיט המטפחת ביום הכפורים ומסקינן בטופח ע"מ להטפוח **ודוקא במתכוין ליהנות אבל אינו מתכוין ליהנות לא מיבעיא מיעוט גופו אלא אפי' רוב גופו מותר** כאשר פירשנו למעלה ותניא נמי [ע"ז ב'] אסור לרחוץ מקצת גופו ככל גופו ואם היו ידיו מלוכלכות בטיט ובצואה רוחץ כדרכו ואינו חושש ותני דבי מנשה אשה מדיחה ידה במים ונותנת פת לתינוק ואינה חוששת אמרו עליו על שמאי הזקן שלא רצה להאכיל בידו אחת וגזרו עליו שיאכיל בשתי ידיו **אלמא כל רחיצה שאינה צורך הנאה שריא** הלכך כהן נושא כפיו נוטל ידיו **אבל רחיצת פנים בבקר הוי צורך הנאה ורפואה** דאמר שמואל [שבת ק"ח ב'] טובה טיפת צונן שחרית ורחיצת ידים ורגלים בחמין ערבית מכל קלורין שבעולם. אמרינן ביומא [ע"ח א'] ריב"ל אומר ערב יוה"כ מביאין לו מטפחת ושורה אותו במים ועושה אותה כמין כלים נגובין למחר מעבירה על פניו ואינו חושש פי' כלים נגובים שסוחט המטפחת עד שלא נשאר בו טופח להטפוח דלא ליתי לידי סחיטה דאי הוי טופח להטפוח הוי אסור דלא גרע מטיט המטפחת. **ויש מרבתי דמפרשים דרחיצת כל גופו מדרבנן היא וקרא אסמכתא בעלמא וראיה מביאין מדאמרינן בנדרים** בתחילת אלו נדרים [ע"ט ב'] דאמרה קונם פירות עולם עלי אם ארחץ למה לה הפרה לא תרחוץ ולא ליתסרו פירות עולם עליה מדתלי לענות נפש בהנאת פירות עולם **מכלל דחסרון רחיצה לא הוי בכלל לענות נפש ונראה לי שאין ראיה משם דהתם הכי פירושו כיון דאסרה הנאת פירות עליה אם תרחץ אם כן לא הוי נדר מן הרחיצה אלא מן הפירות והכי מצי בעל מפר. מרחיצה לא מצי מיפר שהרי לא היה הנדר בה. מפירות לא מצי מיפר דלא תרחוץ ולא יחול איסור פירות עליה והבעל אינו יכול להפר אלא בנדר שחל האיסור כבר כר' נתן דאמר בשילהי נדרים [צ' א'] אין הבעל מיפר אא"כ חל הנדר וקי"ל דאפילו אמרינן כי היכי דפליגי רבנן ור' נתן בהפרה פליגי בשאלה כר' נתן דנסביה איתתא והדר שריה בהנאת בגדים אלמא בין בהפרה בין בשאלה אין בעל מיפר וחכם מתיר אלא א"כ חל הנדר והכי פירושו למ"ל הפרה בלא הפרה היא מותרת בפירות עולם כל זמן שלא רחצה. **סיכה נקרא עינוי** [ע"ו ב'] דכתיב בדניאל לחם חמודות לא אכלתי ובשר ויין לא בא אל פי וסוך לא סכתי ומנלן דחשיבא ליה כעינוי דכתיב ויאמר אל תירא כי מן היום אשר נתת לבך להבין ולהתענות לפני אלהיך ותנן נמי בשבת פ"ט [פ"א א'] **מנין לסיכה שהיא כשתיה ביום הכפורים** דכתיב ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו **ודוקא דברים שדרכו לסוך בהן כשמן שהוא לתענוג אבל סיכת חלב ע"ג מכה אי נמי שמן ע"ג מכה ורפואה היא לא מיתסרי משום עינוי** כדתניא [ע"ז ב'] אסור לסוך מקצת גופו ככל גופו אם היה חולה או היו [לן] חטטין בראשו סך שמן כדרכו ואינו חושש. **הליכת יחף בלא סנדל נקרא עינוי** [ע"ו א'] דכתיב בדוד בברחו מפני אבשלום וראש לו חפוי והוא הולך יחף וכל מעשה שעשה שם דוד נקרא עינוי דכתיב כי התענית בכל אשר התענה אבי ומנלן דיחף הוא בלא מנעל וסנדל דכתיב מנעי רגלך מיחף וגרונך מצמאה וכל מידי שאין דרך להלך בו **מותר שאינו יוצא מכלל יחף דא"ר יצחק בר נחמני** [ע"ח ב'] אני ראיתי את ר' יהושע בן לוי שיצא בסנדל של שעם ביום הכפורים רב יהודה נפיק ברהיטני אביי בהוצי רב בדיקולי רבה בר רב הונא הוה כריך סודרא אכרעיה ונפיק. **מניעת תשמיש נקרא עינוי** דכתיב אם תענה את בנותי ואם תקח נשים על בנותי פי' אם תענה ממניעת תשמיש ואם תקח צרות [ע"ז ב']. ותניא [ע"ד ב'] **אף על פי שאסור בכולן אינו חייב כרת אלא על עינוי דאכילה ושתיה בלבד וטעמא דכתיב כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה והאבדתי את הנפש ההיא מקרב עמה איזו עינוי שיש בו איבוד נפש הוי אומר זו אכילה ושתיה ואמרינן [ע"ו א'] הני חמשה עינוין כנגד מי אמר רב חסדא כנגד ה' עינויין שבתורה ואין לומר ולהוכיח דהני מדרבנן מטעם דהא מרבינן [ע"ד ב'] מה' עינוי טבלים נבילות חולין ותרומה דהתם מנפשות דמייתרי מפקינן להו ולא מן העינויין. וצריך להוסיף מחול על הקדש בין בכניסתו בין ביציאתו ותניא [פ"א ב'] ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש יכול יתענה בתשעה ת"ל בערב אי בערב יכול משתחשך ת"ל בתשעה הא כיצד מתחיל ומתענה מבע"י מכאן שמוסיפין מחול על הקדש אין לי אלא בכניסתו ביציאתו מנין ת"ל מערב עד ערב ושיעור התוספת לא נתפרש בתורה אך צריך להוסיף ולפרוש מעט קודם סוף שקיעת החמה דמשקיעת החמה ואילך הו"ל בין השמשות דתניא בשבת פרק במה מדליקין [ל"ד ב'] איזהו בין השמשות פי' ספק יום ספק לילה משתשקע החמה דברי ר' יהודה ואמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן הלכה כר' יהודה לענין שבת וכן לענין יום הכפורים ולימים טובים. משתשקע החמה פי' מסוף שקיעת החמה וכמה מאות זמן עד צאת הכוכבים אמר רבה אמר רב יהודה אמר שמואל ג' חלקי מיל ולא היינו שקיעת החמה דתניא בפסחים פ' מי שהיה טמא [צ"ד א'] משקיעת החמה עד צאת הכוכבים מהלך ה' מילין דההוא פירושא מתחילת שקיעת החמה פי' זה של שקיעת החמה זה פירוש רבינו יעקב צ"ל ואני פירשתי ענין אחר מפני ראיות וקושיות והרוצה לדעת פירושי יעיין למעלה בחייבי סקילה במחלל שבת [סי' רע"ד] בהלכות המוציא מרשות לרשות והארכתי שם בפירוש זה קדמתי כניסת שבת ויום הכפורים ויום טוב ויזהר אדם בשיעורן כי ראיתי בני אדם מהשיעים שלא כדן וירא שמים יניח עצמו בארצות החיים.****

רא"ש מסכת יומא פרק ח סימן א

[דף עו ע"א] הני חמשה עינוין כנגד מי א"ר חסדא כנגד חמשה עינוין שבתורה שבת שבתון ושבת שבתון ובעשור אך בעשור והיתה זאת לכם לחקת עולם. קראי חמשה הוו ואנן שיתא תנן. שתיה בכלל אכילה דאמר רבי שמעון בן לקיש מנין לשתיה שהיא בכלל אכילה שנאמר ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך וגו' תירוש חמרא הוא וקרי ליה אכילה וכתוב ונתתה הכסף בכל אשר תאוו נפשך בבקר ובצאן וביין ובשכר וגו' ואכלת לפני ה' אלהיך וגו' יין ושכר משתייא הוא וקא קרי ליה ואכלת. אכילה ושתיה מנא לן דכתיב תענו את נפשותיכם ונאמר להלן ויענך וירעיבך מה להלן

עיני דרעבון אף כאן דרעבון. [דף עו ע"ב] סיכה דאיקרי עינוי מנא ליה דכתיב לחם חמודות לא אכלתי ובשר ויין לא בא אל פי וסוך לא סכתי ואיקרי עינוי דכתיב מיום אשר נתת את לבך להבין ולהתענות וגו' [דף עז ע"א] רחיצה דאיקרי עינוי מנא לן דכתיב ולאביתר אמר המלך ענתות לך על שדך וגו' וכתוב כי התענית בכל אשר התענה אבי וכתוב כי אמרו העם רעב ועיף וצמא במדבר רעב מלחם וצמא ממים. עיף ממאי לאו מרחיצה. ודלמא מנעילת הסנדל אר"נ בר יצחק מהכא מים קרים על נפש עיפה. ואימא שתיה. מי כתיב בנפש על נפש כתיב אלמא עיף מרחיצה הוא וכתוב התענית בכל אשר התענה אבי. נעילת הסנדל מנא לן דכתיב ודוד עולה במעלה הזיתים עולה ובוכה וראש לו חפוי והוא הולך יחף וכתוב כי התענית וגו'. תשמיש המטה מנא לן דכתיב אם תענה את בנותי ואם תקח נשים על בנותי [דף עז ע"ב] אם תענה מתשמיש ואם תקח מצרות. **פי' ר"י דהני דרשות אסמכתא בעלמא נינהו וכל הני עינוין מדרבנן חוץ מאכילה ושתיה. דהכי משמע לישנא דגמרא דקאמר הני עינוין כנגד מי ולא קאמר מנא לן או מהיכא נפקא אבל כנגד מי משמע ששואל אם יש להן שום רמז מן התורה. ועוד דדרש מחמשה עינוין דקרא גם אכילה ושתיה והוא דרשה רמז בעלמא הוא דהא אכילה ושתיה דריש ליה מקרא ומגזירה שוה ומדהך אסמכתא אינך נמי אסמכתא נינהו. וכן משמע נמי הא דתניא [דף עד א] בשאר סיפרי דבי רב תלמוד לומר שבתון שבות. משמע דהוה מדרבנן כמו גבי שבת דאסמך כל איסורי דרבנן אשבתון שבות. ועוד מדהקילו חכמים בהו והתירו למלך ולכלה לרחוץ את פניהם ומי שיש לו חטטין בראשו לסוך ומי שידי מלולכות בטיט ובצואה לרוחצם ועוד מדתנן החיה תנעול את הסנדל דברי ר' אליעזר וחכמים אוסרים ע"כ מיירי בדליכא סכנה מדאסרי רבנן ואי נעילת הסנדל דאורייתא היכי שרי ר' אליעזר. וכן הביא רביא ריב"א מן הירושלמי (הלכה א') דתניא סיכה כשתיה לאיסור ולתשלומין אבל לא לעונש וליום הכפורים לא לאסור ולא לעונש:**

ר"ן על הרי"ף מסכת יומא דף א עמוד א

יום הכפורים אסור באכילה ובשתיה וכו'. מפרש בגמ' דכל הני איקרי עינוי וגבי יום הכפורים חמשה ענויים כתיבי והני חמשה הוי דשתיה בכלל אכילה ומפרשין בגמרא דכי קתני אסור דמשמע דאפילו באכילה איסורא הוא דאיכא אבל כרת ליכא אחצי שיעור קאי דהיינו באכילה פחות מככותבת ובשתיה פחות ממלא לוגמיו דהיינו שיעוריהו כמו שנכתוב לפנינו בס"ד אבל האוכל ככותבת או השותה מלא לוגמיו כרת נמי מיחייב ובאיך כולו דהיינו רחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה איסורא הוא דאיכא אבל כרת ליכא ויש מי שאומר עוד דהני מדרבנן בעלמא הוא דאסרי ואף על גב דבגמרא מפקי להו מקראי אסמכתא בעלמא נינהו והיינו דמקילין בהו ואמרי' המלך והכלה ירחצו את פניהם ותנן נמי והחיה תנעול את הסנדל ד"ר אליעזר וחכמים אוסרין ומדאסרי רבנן על כרחך בדליכא סכנה עסקין ואי איסור נעילת הסנדל מדאורייתא היכי שרי ר' אליעזר ובגמרא נמי אמרינן [דף עז ב] דמי שיש לו חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש ומי שידי מלולכות בטיט ובצואה רוחץ כדרכו ואינו חושש ואי סיכה ורחיצה דאורייתא נינהו היכי מקילין בהו הכי אלא ודאי מדרבנן נינהו והיינו נמי דאמרינן בגמ' הני חמשה ענוין כנגד מי ומדאמרינן כנגד מי ולא אמרינן מנא לן משמע דמדרבנן נינהו ולא בעי אלא אם יש להם שום רמז מן התורה כך העלו בתוספות וקשיא לי מדתני' בגמרא [דף עד א] אף על פי שאמרו אסור לא אמרו ענוש כרת אלא על האוכל ועל השותה ועושה מלאכה בלבד ואם איתא דהני ענויי אחריני מדרבנן בעלמא נינהו היכי שייך למימר בהו ולא אמרו ענוש כרת דהא אפי' איסורא דאורייתא נמי ליכא לפיכך היה נראה לי דכולהו מדאורייתא נינהו אלא דכיון דלאו בכלל ענויי דכתיבי בקרא בהדיא באורייתא נינהו אלא מרבויה דשבתון אתו וכדאיתא בגמרא קילי טפי ומסרן הכתוב לחכמים והן הקלו בהן כפי מה שראו והתירו כל שאינו נעשה לתענוג וכן דעת הרמב"ם ז"ל בפ"א מהלכות שביית עשור דכולהו מדאורייתא נינהו אלא דלא מיחווירא לי הא דתניא לקמן [דף עח ב] התינוקות מותרין בכולן חוץ מנעילת הסנדל ומוכח בגמ' דמותרין בכולן דקאמר היינו דמותר לגדולים לרוחצן ולסוך וכמו שנפרש עלה דההיא בס"ד והא הני ודאי לתענוג עבדי להו ואי מנעין הני מנייהו חד יומא לא מסתכני ואי מדאורייתא היכי שרי והא כתיב לא תאכלום וקרי ביה לא תאכלום להזהיר גדולים על הקטנים ועוד מדפסיק ותני התינוקות מותרין ולא אשכחין בשום דוכתא חינוך בהני כדאשכחן בתענית משמע שעד שהגיעו לפרקן מותרין בכולן ואפילו על ידי גדולים ובשלמא אי דרבנן נינהו שפיר שכל שהוא לצרכו של תינוק אף על פי שהגיע לחינוך מאכילין אותו איסור מדרבנן ואפילו בידיים וכדמוכח בפרק יוצא דופן [דף מו ב] גבי קטנה שנדרה בעלה מפר לה וכמו שכתבתי בפרק בתרא דר"ה בס"ד אלא אי אמרת מדאורייתא נינהו היכי שרי:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קיד:-קטו.

אמר רבי זירא אמר רב הונא, ואמרי לה אמר רבי אבא אמר רב הונא: יום הכפורים שחל להיות בשבת - אסור בקניבת ירק. אמר רב מנא: תנא, מנין ליום הכפורים שחל להיות בשבת שאסור בקניבת ירק - תלמוד לומר +שמות טז+ שבתון - שבות. למאי? אילימא למלאכה - והכתיב +שמות כ+ לא תעשה כל מלאכה. אלא לאו - אקניבת ירק, שמע מינה. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: יום הכפורים שחל להיות בשבת - מותר בקניבת ירק. מיתבי: מנין ליום הכפורים שחל להיות בשבת שאסור בקניבת ירק - תלמוד לומר שבתון - שבות למאי? אילימא למלאכה - והכתיב לא תעשה כל מלאכה, אלא לאו בקניבת ירק! - לא, לעולם למלאכה, ולעבור עליה בעשה ולא תעשה. תניא כוותיה דרבי יוחנן: יום הכפורים שחל להיות בשבת מותר בקניבת ירק. (ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: יום כיפורים שחל להיות בחול) - מפצעין באגוזים, ומפרכסין ברימונים מן המנחה ולמעלה מפני עגמת נפש. דבי רב יהודה מקנבי כרבא, דבי רבה גרדי קארי. כיון דחזא דהו קא מחרפי, אמר להו: אתא איגרתא ממערבא משמיה דרבי יוחנן דאסיר. הדרן עלך ואלו קשרים.

רש"י מסכת שבת דף קיד:-קטו.

אלא לאו לקניבת ירק - בעלמא, בתלוש, **דמידי דלאו מלאכה קאי עליה בעשה דשבתון שבות, וכיון דמדאורייתא אסור בכל שבתות השנה - הכא לא שרינן ליה משום עגמת נפש למידיחי איסור דאורייתא, ובשאר יום הכפורים שרי לעגמת נפש, ואף על גב דכתיב ביה נמי שבתון שבות - לאו ממלאכה הוא, אלא מכל דבר המעכב מלהתענות, מדסמכינן לועינתם,** הכי דרשינן לה בפרק בתרא דיומא (עד, א) לרחיצה וסיכה ודומין להם. מותר בקניבת ירק - דשבות לאו איסורא דאורייתא הוא, אלא דרבנן, והכא משום עגמת נפש, שמתקן ואינו אוכל, והרי קרוב לעינוי - שרי, ודווקא מן המנחה ולמעלה, שהוא שואף ומצפה לעת אכילה, ואיכא עגמת נפש טפי.

רמב"ן ויקרא פרק כג

(כד) יהיה לכם שבתון - שיהיה יום שבייתה לנוח בו. ואמרו רבותינו (שבת כד ב) **שבתון עשה הוא.** והנה העושה מלאכה ב"ט עובר בלאו ועשה, והשובת בו מקיים עשה. **ועל דעתם, המועדות כולם הוקשו זה לזה, כי לא נאמר שבתון בחג המצות ולא בעצרת. ובמכילתא (בא ט) ראיתי בפרשת החדש, ושמרתם את היום הזה (שמות יב יז) למה נאמר, והלא כבר נאמר כל מלאכה לא יעשה בהם (שם פסוק טז), אין לי אלא דברים שהן משום מלאכה, דברים שהן משום שבות מנין, תלמוד לומר ושמרתם את היום הזה להביא דברים שהן משום שבות. יכול אף חולו של מועד יהא אסור משום שבות, והדין נותן, תלמוד לומר ביום הראשון שבתון (להלן כט לט). והנה ידרשו "שבתון" לשבות בו לגמרי אפילו מדברים שאינן מאבות מלאכות ותולדותיה:**

אבל לא נתברר לי זה, שאם תאמר שהוא אסמכתא מה טעם שיאמרו בלשון הזה, כי "שבות" בלשונם נאמר לעולם על של דבריהם, והאיך יתכן לומר דברים שהן אסורין משום שבות של דבריהם מנין שיהו אסורין מן הכתוב, ודרך האסמכתות לשנות שהם מן התורה לא שיאמרו דבר זה שהוא מדברי סופרים מנין מן התורה, אבל היה לו לומר דברים שאינן מלאכה מנין תלמוד לומר שבתון. **ונראה לי שהמדרש הזה לומר שנצטוונו מן התורה להיות לנו מנוחה ב"ט אפילו מדברים שאינן מלאכה, לא שיטרח כל היום למדוד התבואות ולשקול הפירות והמתנות ולמלא החביות יין, ולפנות הכלים וגם האבנים מבית לבית וממקום למקום, ואם היתה עיר מוקפת חומה ודלתות נעולות בלילה יהיו עומסים על החמורים ואף יין וענבים ותאנים וכל משא יביאו ב"ט ויהיה השוק מלא לכל מקח וממכר, ותהיה החנות פתוחה והחנוני מקיף והשלחנים על שלחנם והזהובים לפניהם, ויהיו הפועלים משכימין למלאכתן ומשכירין עצמם כחול לדברים אלו וכיוצא בהן, והותרו הימים הטובים האלו ואפילו השבת עצמה שבכל זה אין בהם משום מלאכה, לכך אמרה תורה "שבתון" שיהיה יום שבייתה ומנוחה לא יום טורח. וזהו פירוש טוב ויפה:**

ואחרי כן ראיתי במכילתא אחריתי דרבי שמעון בן יוחאי (יב טז) **ששנו בה לשון אחר, אין לי אלא מלאכה שחייבין על מינה חטאת, מלאכה שאין חייבין על מינה חטאת מנין, שאין עולין באילן ולא רוכבים על גבי בהמה ולא שטין על פני המים ולא מספקים ולא מטפחין, תלמוד לומר כל מלאכה. אין לי אלא ברשות, במצוה מנין, שאין מקדישין ואין מעריכין ואין מחרימין ואין מגביהין תרומה ומעשרות, תלמוד לומר שבתון, שבות. וכענין זה היא שנויה בת"כ (אחרי פרק ז ט) ביום הכפורים. ואף על פי שאלו הברייתות חלוקות בלשונן ובמדרשיהן, שמא לדבר אחד נתכוונו, להביא אסמכתא לשבות דרבנן. ומכל מקום בין שיהיה פירוש הברייתא הראשונה כמו שאמרנו, או שהן כולן אסמכתות, אבל פירוש "שבתון" כך הוא שתהיה לנו מנוחה מן הטורח והעמל כמו שביארנו, והוא ענין הגון וטוב מאד:**

והנה הוזכרו על המלאכות בשבת בלאו ועונש כרת ומיתה והטרחים והעמל בעשה הזה, וב"ט המלאכה בלאו והטורח בעשה. וממנו אמר הנביא (ישעיה נח יג) מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר. וכן שבת שבתון יהיה לארץ (להלן כה ד), שבת של מנוחה, שלא יחרוש ולא יעבוד אותה כלל. וזהו מה שדרשו שאין בחולו של מועד משום שבות. וזה מן התורה, שאלו מדבריהם כל דבר שאינו עושה אינו אומר לגוי ועושה (מו"ק יב א), שאפילו בשבות דאמירה החמירו בה:

רמב"ם הלכות שביית עשור פרק א

הלכה ד

מצות עשה אחרת יש ביום הכפורים והיא לשבות בו מאכילה ושתייה שנאמר +ויקרא ט"ז+ תענו את נפשתיכם, מפי השמועה למדו ענוי שהוא לנפש זה הצום, וכל הצם בו קיים מצות עשה, וכל האוכל ושותה בו ביטל מצות עשה ועבר על לא תעשה שנאמר +ויקרא כ"ג+ כי כל הנפש אשר לא תענה בעצם היום הזה ונכרתה, מאחר שענש הכתוב כרת למי שלא נתענה למדנו שמוזהרין אנו בו על אכילה ושתייה, וכל האוכל או השותה בו בשוגג חייב קרבן חטאת קבועה.

הלכה ה

וכן למדנו מפי השמועה שאסור לרחוץ בו או לסוך או לנעול את הסנדל או לבעול, * ומצוה לשבות מכל אלו כדרך ששבות מאכילה ושתייה ב שנאמר שבת שבתון שבת לענין אכילה ושבתון לענינים אלו, ואין חייבין כרת או קרבן אלא על אכילה ושתייה בלבד, אבל אם רחץ או סך או נעל או בעל מכין אותו מכת מרדות.

כסף משנה הלכות שביית עשור פרק א הלכה ה

[ה] וכן למדנו מפי השמועה שאסור לרחוץ בו או לסוך וכו'. כתב הרא"ש בשם ר"י וריב"א דהני ענויים אף על גב דבגמרא מפיק להו מקראי אסמכתא בעלמא נינהו והביא כמה ראיות לדבר ומה"ט מקילינן בהו ואמרינן (יומא ע"ג:) המלך והכלה ירחצו את פניהם והחיה תנעול את הסנדל דברי ר"א וחכמים אוסרים ומדאסרי רבנן ע"כ בדליכא סכנה עסקינן ואי איסור נעילת הסנדל מדאורייתא היכי שרי ר"א ובגמרא (דף ע"ז:): נמי אמרינן ומי שיש לו חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש ומי שידין מלוכלכות בטיט וצואה רוחץ כדרכו ואינו חושש ואי סיכה ורחיצה דאורייתא נינהו היכי מקילינן בהו הכי אלא ודאי מדרבנן נינהו. והר"ן הקשה על זה וכתב שנראה לו דכלהו מדאורייתא נינהו אלא דכיון דלאו בכלל עינוי דכתיבי בקרא

בהדיא באורייתא ניהו אלא מריבויא דשבתון אתי וכדאיתא בגמרא קילי טפי ומסרם הכתוב לחכמים והם הקילו בהם כפי מה שראו והתירו כל שאינו נעשה להתענג וכן דעת הרמב"ם דכלהו מדאורייתא ניהו אלא דלא מיחווירא לי מהא דתניא לקמן התינוקות מותרים בכלם חוץ מנעילת הסנדל ומוכח בגמרא דמותרים בכלם דקאמר היינו דמותר לגדולים לרחצם ולסוכן והא הני ודאי לתענוג עבדי ואי מנעי הני מינייהו חד יומא לא מסתכני ואי מדאורייתא היכי שרי והא כתיב לא תאכלום וקרינן ביה לא תאכלום להזהיר גדולים על הקטנים ועוד מדפסיק ותני התינוקות מותרים בכלם ולא אשכחנא בשום דוכתא חינוך בהני כדאשכחן בתענית משמע שעד שהגיעו לפרקן מותרים בכלם ואפילו ע"י גדולים ובשלמא אי דרבנן ניהו שפיר אא"א דאורייתא ניהו היכי שרי עכ"ל. ול"ב דאפילו לדעת דאפילו הגיעו לחינוך מותרים בכלם איכא למימר דלא קשה מידי דאע"ג דאסירי מדאורייתא כיון דלא מפרשי בהדיא בקרא והם דברים המסורים לחכמים ראו שלא להחמיר על התינוקות בכך דכיון דאכילה ושתייה דכתיבי בקרא בהדיא מותר להאכילם ולהשקותם בידיים כ"ש שאר דברים ואף על פי שבשהגיעו לחינוך צריך לחנכן באיסור דאכילה ושתייה לא ראו לחנכן לדברים אלו מאחר שאינם מפורשים בכתוב וכיון דרביתיה דינוקא ניהו לא גזרו בהו רבנן. ולדעת הטור שכתב שכדרך שמחנכים אותם באכילה ושתייה כך מחנכין אותם ברחיצה וסיכה אתי שפיר טפי דההיא דהתינוקות מותרים בכלם בשלא הגיעו לחינוך היא וההיא דלהזהיר גדולים על הקטנים בשהגיעו לחינוך:

ספר מצוות גדול עשין סימן לב

מצות עשה לאחרת\ ביום הכיפורים להתענות לבו\ מאכילה ושתייה שנאמר תענו את נפשותיכם וחסרון אכילה קרוי עינוי שנאמר (דברים ח, ג) ויענך וירעיבך (ע"פ תו"כ אחרי פ"ז ה"ד), וכל האוכל ושותה בו ביטל מצות עשה ועובר על מצות לא תעשה (ע"פ רמב"ם שביבת עשור פ"א ה"ד וע"ש) המפורשת בספר מצות לא תעשה (סט):

שנינו (יומא עג, ב) יום הכיפורים אסור באכילה ו[ב]שתייה ו[ב]רחיצה ו[ב]סיכה ו[ב]נעילת הסנדל ו[ב]תשמיש המטה. מנא הני מילי אמר רב חסדא (שם עו, א) כנגד חמשה עינויין האמורים בתורה בפרשת יום הכיפורים בפרשת אחרי ובפרשת אמור ובפרשת פנחס ומקשה קראי חמשה כתיבי ואנן שיתא עינויין מתנין לה ומתרץ שתייה בכלל אכילה היא^א. ורבינו משה (שם ה"ה) כתב משבת שבתון, שבת מאכילה שבתון משאר עינויין. וזהו כרבה וזכר יוסף (שם עד, א). תניא (שם) אין ענוש כרת אלא על אכילה ושתייה בלבד ולא על שאר עינויין. ונראה מדהוצרך לומר שאין ענוש כרת על שאר עינויין משמע דלכל הפחות יש בהו איסורא דאורייתא, ורבינו יצחק בר רבי שמואל פירש ששאר עינויין כולם דרבנן תדע שהרי אמרינן התם (עו, ב) דסיכה כשתייה שנאמר (תהילים קט, יח) ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו ותניא בפרק בתרא דיומא (עז, ב) מי שיש לו חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש, ואמאי והלא שתייה אסורה מן התורה, אלא ודאי סיכה מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא היא וכי גזרו חכמים בדבר שמתכוין להתענג דווקא אבל במקום צער ורפואה לא גזרו (עז, א תד"ה דתנן בשם ר"ת). ותניא נמי בירושלמי (יומא דף לט, א) שוה סיכה לשתייה לאיסור ולתשלומין אבל לא לעונש^ב וביום הכיפורים לאיסור אבל לא לעונש: ע"י שביבת עשור פ"א ה"ה והגמ"י וכס"מ, פ"ג ה"ט, אור"ח תריא סעי' א ומ"ב ס"ק ב, ג, תריד סעי' א.

טור אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תריא

כל הדברים האסורין בעיקר היום אסורין גם בלילה ומה הן הדברים האסורים מלאכה אכילה ושתייה רחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה וכולהו נפקא לן מקראי ומיהו אין חיוב כרת אלא במלאכה ואכילה ושתייה אבל בהנך אין בהן כרת ואף על גב דנפקי מקראי אסמכתא בעלמא ניהו מלאכה כיצד כל מלאכה שחייבין עליה בשבת חייבין עליה ביום הכפורים וכל שבשבת פטור אבל אסור ג"כ הוא ביום הכפורים אלא ששבת זדונו סקילה וי"ה זדונו כרת וכל איסורי הוצאת שבת^א נוהגין ג"כ ביום הכפורים וכל דבר שאסור לטלטלו בשבת אסור לטלטלו ביום הכפורים אלא שבה הקילו בו שהתירו בו קניבת ירק מן המנחה ולמעלה^ב פירוש להסיר ממנו עליו המעופשין לתקן אותן לאכילה וכן מותר לפצוע אגוזים מן המנחה ולמעלה פ"י לשבר אותם להכינם לאכילת הלילה והני מילי כשחל בחול אבל בשבת אסור והאידינא נהגו לאסור אף כשחל בחול:

ב"ח אורח חיים סימן תריא

[ב]...גם הר"ן ז"ל (א א ד"ה יום הכפורים) כתב דנ"ל דכולהו מדאורייתא ניהו ונראה בעיני שזהו דעת רש"י ז"ל בפרק הערל (יבמות עד א) דאמאי דקאמר התם מנין למעשר שני שנטמא שמותר לסוכו וכו' פירש רש"י שמותר לסוכו ואף על גב דקיימא לן (שבת פו א) דסיכה כשתייה והוה ליה כמאן דשתי ליה בטומאה [ע"כ] אלמא דס"ד דאיסורא דאורייתא משום דסיכה כשתייה ומשום הכי התוספות (שם ד"ה מנין) שחולקים על זה ונמשכו לשיטתם דסיכה כשתייה לאו דאורייתא פירשו לשם בענין אחר שכתבו ז"ל דס"ד דאסור משום דמבער בטומאה עכ"ל ודוק. והילכך יראה לי דלמעשה ראוי להחמיר כרש"י והרמב"ם והר"ן ז"ל:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תריא

סעיף א

יום הכיפורים (א) לילו כיומו לכל דבר. ומה הם הדברים האסורים בו; (ב) מלאכה, אכילה, שתייה, רחיצה, סיכה, נעילת הסנדל, תשמיש המטה; (ג) ואין חיוב כרת אלא על מלאכה ואכילה ושתייה.

לבוש אורח חיים סימן תריא

סעיף א

... וכל אלו אינם דרשות גמורות, אלא שמצינו בתורה ה' פעמים לשון עינוי גבי יום כיפור, חוץ מפסוק אשר לא תעונה וגו' שהוא כמו כלל לכולם, מרבין ה' מינים עינוי והם אלו. מיהו אין חייבים עליהם כרת אלא במלאכה ואכילה ושתייה, כי כן כתיב בפירוש [ויקרא כג, כט] כי כל הנפש אשר לא תעונה וגו' ונכרתה הנפש ההיא מעמיה, ומי שאינו אוכל ושותה נקרא מעונה ממש, דכתיב [דברים ח, ג] ויענך וירעיבך ויאכלך את המן. ומלאכה נמי בכרת דכתיב [ויקרא כג, ל] והנפש אשר תעשה כל מלאכה בעצם היום והאבדתי את הנפש ההיא וגו', שפירושו כרת, **אבל בשאר עינויים אין בהם עונש כרת, ואף על גב דנפקא מקראי שהוא בכלל לא תעונה, מ"מ כיון דלא כתיב בפירוש בתורה כמו אכילה ושתייה ומלאכה, אלא מריבוי דשבתון מרבין, לומר שאינם אלא כמו שבות של עינוי הוא דמרבין להו, וכולהו לא רמיזא דאיקראו עינוי אלא מדברי קבלה, לא מסתברא לחייב עליהם כרת,** אף על גב דעינוי דתשמיש נמי כתיב בתורה באם תענה את בנותי וגו' כמו ויענך וירעיבך, מ"מ ילפינן עינוי דרבים מעינוי דרבים, ולא ילפינן עינוי דרבים מעינוי דיחיד, כלומר דלא קאי אלא על בנות לבן, אבל מ"מ מרבין להו כולהו מריבוי דשבתון וכל שבות הדומה לעינוי, ואף על גב דאינו עינוי ממש, כמו גבי שבת מרבין משבתון כל הדומה למלאכה, הכי נמי שבתון מרבה כל הדומה לעינוי והוא נקרא **שבות דעינוי,** כמו גבי מלאכה דשבת שנקרא שבות דמלאכה, ואינם עינוי ממש אלא שמסרן הפסוק לחכמים איזהו לשם תענוג ואסורו משום אשר לא תעונה, ואיזהו שלא לשם תענוג והתירוהו, ומהאי טעמא נמי הקילו בכמה עניינים בדברים הללו, מה שלא הקילו כן באכילה ושתייה ומלאכה כמו שיתבאר בסימנים שלפנינו בעזה"י

מגן אברהם סימן תריא

ומ"מ כולהו דאורייתא (ב"ח ולבוש):

משנה ברורה סימן תריא

(א) לילו כיומו - דכתיב מערב עד ערב:

(ב) מלאכה אכילה וכו' - בגמרא ילפינן להו מכמה קראי דכל הני נקרא עינוי וממילא כולהו בכלל ועניתם את נפשתיכם:

(ג) ואין חיוב כרת אלא וכו' - אבל אינך אין בהם אלא איסורא גרידא מ"מ יש אומרים [א] שהוא מן התורה דהא ילפינן להו בש"ס מקראי [ב] ו"א שאינן אלא מדרבנן וקראי אסמכתא בעלמא ניהו ונ"מ לענין איזה ספק [ג] ולמעשה ראוי להחמיר:

שער הציון סימן תריא

(א) שאלתות פרשת ברכה סימן קס"ז ומשמעות בעל הלכות גדולות שלהי הלכות יום הכפורים והרמב"ם והעטור ור"א ממיץ בספר יראים [אלא דלדעתו לא אסור מדאורייתא אלא רחיצת כל גופו או על כל פנים רובו, מה שאין כן מיעוטא אינו אלא מדרבנן, ומשום זה הקילו בזה גבי כלה ומלך וכהאי גוונא. אכן לפי סברת הר"ן, לשיטה זו דטעם ההיתר הוא משום דמסר הכתוב לחכמים להתיר לפי ראות עיניהם, אם כן אפשר דבשאר מקומות אפילו במיעוטא אסור מן התורה, [וצריך עיון]:

(ב) רבנו תם ור"י וריב"א ורא"ש וריטב"א ומאירי, וכן דעת רש"י בדף ע"ד בדיבור המתחיל שבתון, אכן מלשון רש"י בפרק הערל דף ע"ד מוכח דסבירא לה דסיכה כשתיה הוא מדאורייתא, ואם כן הוא הדין לאידך, ועוד יותר משמע כן מדבריו בשבת דף קי"ד בדיבור המתחיל אלא לאו לקניבת ירק, דשאר ענויים הם מן התורה. ועיין ב"ח ופרי חדש ועמק שאלה בשאלות פרשת ברכה:

(ג) ב"ח. ובמגן אברהם סתם בזה שהוא מן התורה, והוא שלא בדקדוק לעניות דעתי, כי הוא פלוגתא דרבוותא כאשר בארנו, וגם הב"ח לא כתב אלא דלמעשה ראוי להחמיר וכדברינו, עיין שם: